

Sammenstilling av årsrapporter fra donorsykehus og transplantasjonsvirksomheten i 2024

Først publisert: 04. juli 2025

Siste faglige endring: 04. juli 2025

Innhold

1. Innledning	3
2. Prosedyrer for organdonasjon	4
3. Organisering av tjenestene	5
4. Aktivitetstall 2024	8
5. Rapporterte aktiviteter 2024	10
6. Avslutning	11
7. Referanser	12

Innledning

I Norge har vi i dag 28 godkjente donorsykehus og én godkjent transplantasjonsvirksomhet ved Oslo universitetssykehus HF, Rikshospitalet etter forskrift om humane organer til transplantasjon. Godkjente virksomheter skal etter forskriften rapportere sine aktiviteter til Helsedirektoratet. Alle donorsykehusene og transplantasjonsvirksomheten har rapportert for 2024. Helsedirektoratet har utformet denne rapporten over aktivitetene i henhold til forskriften.

Prosedyrer for organdonasjon

Donation after Brain Death – controlled Donation after Circulatory Death

I Norge har vi to prosedyrer for donasjon fra *avdød* donor, der den vanligste er *Donation after Brain Death* (DBD) som er donasjon når døden inntreffer etter primær hjerneskade, og *controlled Donation after Circulatory Death* (cDCD) som er donasjon når døden inntreffer som følge av hjerte- og åndedrettsstans (sirkulasjonsstans) (Helsedirektoratet, 2022).

Ifølge rapporten "Organdonasjon hos spedbarn i Norge" etter oppdrag fra Norsk barnelegeforening (2024), vil spesielle anatomiske og fysiologiske forhold hos barn, særlig inntil to års alderen, gjøre gjeldende metoder for konstatering av hjernedød mindre egnet hos barn enn hos voksne. Videre fremgår det av rapporten at donasjon av spedbarnsorganer til bruk i transplantasjon nesten utelukkende skjer fra andre samarbeidende land (op.cit.).

cDCD med bruk av *Normoterm regional perfusjon* (NRP) hos pasienter som dør av hjerte- og respirasjonsstans når livsforlengende behandling avsluttes, ble den 30. august 2021 godkjent som prosedyre av Beslutningsforum for nye metoder (2021). cDCD er i Norge godkjent for donorer mellom 16 og 60 år, og for donorer mellom 60 og 70 år etter særlig vurdering (Statens helsetilsyn, 2025).

Levende donor

Levende donor kan donere deler av lever eller én nyre. Generelt er nyretransplantasjon det beste tilbudet for behandling av terminal nyresvikt. Det gir bedre livskvalitet, i de fleste tilfellene lenger levetid og er dessuten samfunnsøkonomisk den beste løsning fremfor dialyse.

Organisering av tjenestene

Donorsykehusene identifiserer *avdøde* og *levende* donorer av organer og henviser dem til transplantasjon ved Oslo universitetssykehus HF, Rikshospitalet. Donorsykehusene følger også opp pasienter som har blitt transplantert.

Nøkkelpersonell

Donorsykehusene har vanligvis en *donoransvarlig lege* og en *donoransvarlig sykepleier*. Ved mange sykehus er det også *tverrfaglige ressursgrupper for organdonasjon*. De donoransvarlige legene og -sykepleierne utgjør bindeledd mellom donorsykehusene og transplantasjonsvirksomheten, og har ansvar for å utarbeide interne prosedyrer samt undervise personell.

Ifølge årsrapport (2024) fra Oslo universitetssykehus HF, Avdeling for organdonasjon har helseforetaket syv *transplantasjonskoordinatorer* som er bindeleddet mellom donorsykehusene og transplantasjonsvirksomheten, og eventuelle samarbeidsparter i andre land ved utveksling av organer. Potensielle organdonorer ved helseforetaket blir meldt til vakthavende transplantasjonskoordinator, som koordinerer donasjonsprosessen. Transplantasjonskoordinatoren har tilsvarende funksjon ut mot eksterne donorsykehus. Endelig beslutning om en potensiell donor er egnet, blir tatt av vakthavende *transplantasjonskirurg*.

Oslo universitetssykehus HF

Oslo universitetssykehus HF er godkjent som donorsykehus og transplantasjonsvirksomhet. Helseforetaket har 10 intensivavdelinger. *Organbevarende behandling* er intensivbehandling som opprettholder organers funksjon etter at det er tatt en beslutning om at det er nytteløst med videre livreddende behandling. Oslo universitetssykehus HF, Avdeling for organdonasjon har sitt arbeidsfelt innen organdonasjon fra *avdød* giver. Helseforetaket realiserer i overkant av 40 % av alle organdonorer i Norge (op.cit.).

Ifølge årsrapport (2024) fra Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon (som er lokalisert ved Rikshospitalet) er organtransplantasjon et behandlingstilbud ved svikt i vitale organer som nyre, hjerte, lunge, lever og bukspyttkjertel der vanlig medisinsk behandling ikke gir tilfredsstillende resultat. Alle nødvendige transplantasjonsimmunologiske utredninger som er en forutsetning for organtransplantasjon inngår i tjenesten, og analysene utføres ved institutt for transplantasjonsimmunologi ved Rikshospitalet. Tilbudet om behandling av alvorlig organsvikt omfatter også innsetting av kunstig hjertepumpe (LVAD) ved alvorlig hjertesvikt.

Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon bistår donorsykehusene ved *uttak* av organer fra *avdød* giver og fra *levende* giver ved Oslo universitetssykehus HF, Rikshospitalet. Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon gjennomfører også livslang oppfølging av pasienten i nært samarbeid med sykehus i pasientens helseregion (op.cit.). Begrepet *uttak* brukes om prosessen der humane organer tas ut av donor og gjøres tilgjengelige for transplantasjon (Statens helsetilsyn, 2025). Uttak av donororganer ved donorsykehusene blir utført av egne team fra Oslo universitetssykehus HF, Rikshospitalet. Vakthavende transplantasjonskoordinator har ansvaret for logistikk og koordinering ved utreise til et donorsykehus (op.cit.).

Regionale forskjeller i donorrate

Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon viser i årsrapporten (2024) til vedvarende regionale forskjeller i donasjonsrate i Norge. De regionale helseforetakene skal etter transplantasjonslova § 4 blant annet sørge for at alle potensielle donorer vurderes og gis mulighet for donasjon. De fire regionale helseforetakene fikk følgende oppdrag av Helse- og omsorgsdepartementet i 2024:

"(...) gjennomgå organiseringen av organdonasjonsvirksomheten ved donorsykehusene slik at det legges til rette for at alle potensielle donorer faktisk blir vurdert for organdonasjon, og vurdere tiltak for å forhindre uberettiget variasjon i antall donorer mellom sykehusene og regionene. Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon gis en koordinerende rolle."

Det ble nedsatt en nasjonal arbeidsgruppe som kartla donorvirksomheten. Arbeidsgruppas rapport ble levert til de regionale helseforetakene i mars 2025, som etter å ha vurdert rapporten ga tilbakemelding på oppdraget til Helse- og omsorgsdepartementet.

Tilsyn med organer til transplantasjon 2024-2025

Statens helsetilsyn (2025) har gjennomført tilsyn med Oslo universitetssykehus HF, St. Olavs hospital HF, Sykehuset Vestfold HF, Sørlandet sykehus HF, Helse Stavanger HF og Helse Nord-Trøndelag HF etter forskrift om humane organer til transplantasjon. Det ble ikke avdekket avvik under tilsynene.

Helsetilsynet (2025) anser at arbeidsflyt, oppgaver og ansvar fra mulig donor er identifisert og meldt ved Oslo universitetssykehus HF, og frem til realisert organdonasjon og transplantasjon foregår effektivt etter etablerte prosedyrer og retningslinjer. Oslo universitetssykehus HF har bygd opp kompetanse i å identifisere donorer og gjennomføre samtaler med pårørende. Donorsykehuset har besluttet at vurderinger om pasienter som dør kan være donor skal journalføres. Helsetilsynet bemerker at ledelsen ved helseforetaket bør følge opp praksis på dette området. Ledelsen bør videre følge opp at arbeidet med organdonasjon og transplantasjon ivaretar *barn* på lik linje med voksne. Oslo universitetssykehus HF har systemer for å følge opp og eventuelt korrigere praksis. Helsetilsynet anbefaler (merknad) at ledelsen ved helseforetaket jevnlig evaluerer resultatene for kontroll av donurvurderinger og eventuelt iverksetter forbedringstiltak for å korrigere praksis (op.cit.).

De øvrige donorsykehusene som var gjenstand for tilsyn har etter Helsetilsynets (2025) vurderinger rutiner, prosedyrer og retningslinjer for organdonasjon, samtidig som krav til opplæring og oppdatering etterleves. Donorsykehusene foretar systematisk gjennomgang av pasienter på intensiv avdeling og kontakter andre avdelinger for mulig donoridentifisering. Helsetilsynet anser at donorsykehusene legger til rette for å oppfylle kravene i transplantasjonslova § 11 om vurdering av om en pasient kan være aktuell som donor (op.cit.).

Scandiatransplant

Scandiatransplant (1969) er en samarbeidsorganisasjon for transplantasjonsvirksomhet som omfatter de nordiske landene, fra 1. september 2017 også Estland (Oslo universitetssykehus HF og NOROD, 2025). Formålet med Scandiatransplant er å fremme tilgangen på organer og organisere utveksling av organer til transplantasjon, samt administrere ventelisteregister for medlemslandene. Når det ikke finnes egnede mottakere i Skandinavia, tilbys organene til *Eurotransplant* eller *NHS Blood and Transplant* (Storbritannia), eventuelt til andre europeiske transplantasjonsorganisasjoner. *Scandiatransplant* mottar også tilbud om organer fra disse organisasjonene (op.cit.). Om lag 2000 pasienter blir transplantert årlig innen Scandiatransplant, ifølge deres hjemmeside (2025).

Kandidater for nyretransplantasjon kan være inkompatible med aktuelle *levende* donorer (Duus Weinreich et. al., 2023). For å øke sannsynligheten for å finne en akseptabel nyredonor for disse pasientene, ble *Scandiatransplant Exchange Program* (STEP) etablert i 2019. STEP er et av de største overnasjonale nyreutvekslingsprogram, og programmet har forbedret situasjonen for pasienter som venter på nyretransplantasjon i Scandiatransplant (op.cit.). Norge kom med i STEP høsten 2022.

Aktivitetstall 2024

Godkjente virksomheter skal etter forskrift om humane organer til transplantasjon § 5 rapportere sine aktiviteter, nærmere bestemt "antall levende og avdøde donorer og type og antall organer som er uttatt, transplantert, kassert og utvekslet med EU- og EØS-medlemsland og tredjeland." Følgende data er basert på aktivitetstall fra Oslo universitetssykehus HF, Seksjon for transplantasjonskirurgi, årsrapport fra Avdeling for transplantasjonsmedisin, årsrapport fra Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon, samt årsrapportene fra donorsykehusene (andre kulepunkt).

- 398 *mulige* donorer, hvorav 105 organuttak ble *realisert*, 95 med prosedyren DBD og 10 med prosedyren cDCD. 86 % var multiorgandonorer.
- 27 av de 28 donorsykehusene rapporterer at de har godkjent prosedyren cDCD, men kun 15 har så langt (gjelder ikke kun 2024) gjennomført prosedyren. Det ene donorsykehuset som ennå ikke har godkjent prosedyren cDCD, planlegger å implementere den i 2025.
- 430 organer ble transplantert til 393 pasienter, blant annet 255 nyrer (71 fra levende donorer), 83 levre (hvorav deler av lever fra 5 levende donorer), 27 hjerter, 29 lunger og 6 bukspyttkjertler.
- Ingen organer ble kassert.
- Det ble eksportert 9 hjerter, 4 doble lunger, 14 levre, 2 bukspyttkjertler og 27 (hvorav én levende donor/STEP) nyrer.
- Det ble importert 6 hjerter, 5 doble lunger, 11 levre og 31 nyrer.

Aktivitetstall 2022-2024

Tabellen under viser antall organdonorer, antall transplanterte organer og antall organdonasjoner med bruk av prosedyrene cDCD og DBD i perioden 2022-2024.

Tabell: Aktivitetstall 2022-2024

	2022 [1]	2023	2024
Organdonorer	109	119	105
Transplanterte organer	418	440	430
Bruk av prosedyren cDCD	6	18	10
Bruk av prosedyren DBD	103	101	95

I 2024 ble det gjennomført 105 organdonasjoner (14 færre enn i 2023), herunder 95 med prosedyren DBD (6 færre enn i 2023) og 10 med prosedyren cDCD (8 færre enn i 2023). 430 organer (10 færre enn i 2023) ble transplantert til 393 pasienter (6 færre enn i 2023).

Nasjonal behandlingstjeneste for organdonasjon (2024) opplyser at antall cDCD donasjoner er sterkt økende i våre naboland, mens det i Norge ble gjennomført 10 cDCD donorer i 2024 mot 18 i 2023 og 6 i 2022.

Andel transplantasjoner med *levende* donorer har derimot gått betydelig opp i 2024, ifølge Nasjonal behandlingstjeneste for organdonasjon (2024). For 2024 var tallet 71, noe som er en betydelig økning fra de to foregående årene med bare 43 gjennomførte transplantasjoner med levende donorer. I 2024 ble det også utført et rekordstort antall levertransplantasjoner med levende donorer, dette var til fem barn (op.cit.).

[1] Årsrapporter etter forskriften ble først innsendt systematisk til Helsedirektoratet fra 2022.

Rapporterte aktiviteter 2024

Tverrfaglig organisering av fagfeltet

Flere donorsykehus har et organdonasjonsutvalg eller et tverrfaglig donorutvalg. Et donorsykehus rapporterer for eksempel at utvalget er forankret hos fagdirektøren og i ledergruppen til administrerende direktør. Et donorsykehus har et årlig samarbeidsmøte mellom ressurspersoner. Flere donorsykehus har ressursgrupper for organdonasjon med personell fra ulike avdelinger. Ett donorsykehus har for eksempel en donorgruppe som består av diakon, intensiv-, anesthesi- og operasjonssykepleiere med fagansvar for organdonasjon i egne seksjoner, donoransvarlig lege, nefrolog med ansvar for levende donorer og pediater med ansvar for nyfødtintensiv. Flere donorsykehus har regionale nettverk.

Undervisning og opplæring

Donorsykehusene rapporterer gjennomgående om deltakelse på nasjonal fagdag i regi av Norsk ressursgruppe for organdonasjon (NOROD), og NORODs utdanningsprogram I og II. De rapporterer også om interne fagdager, fagkvelder og lunsjmøter. Flere donorsykehus rapporterer om revisjon av lokale prosedyrer og internundervisning om organdonasjon (blant annet cDCD). Et donorsykehus rapporterer at det har deltatt i et web-møte om organdonasjon hos barn, mens et annet donorsykehus har hatt undervisning om organdonasjon hos barn.

Systematisk identifisering av potensielle donorer

Ett donorsykehus har (2019) etablert et eget donorregister i "Medinsight," der donoransvarlig lege registrerer alle potensielle og realiserte donasjoner. Ett donorsykehus har gjennomgått journalene til alle døde pasienter etter hjerneblødning i 2023 og 2024, for å undersøke om det var potensielle donorer blant disse. Flere donorsykehus gjennomgår systematisk alle dødsfall etter intensivbehandling for å identifisere potensielle donorer.

Etterlattsamtale, takkebrev og minnemarkering

Flere donorsykehus rapporterer at donorerets etterlatte kontaktes og tilbys etterlattsamtale i forbindelse med takkebrev. Flere rapporterer at etterlatte har deltatt i minnemarkering ved Oslo universitetssykehus HF.

Avslutning

Rapportene for 2024 følger forskriftskravene, som gjør det mulig å følge utviklingen over tid for utvalgte parametere. Tolkningen av data må gjøres med forsiktighet, da tallene er små. I 2024 ble det gjennomført 105 organdonasjoner, herunder 95 med prosedyren DBD og 10 med prosedyren cDCD. 430 organer ble transplantert til 393 pasienter. Donorsykehusene rapporterer gjennomgående om deltakelse på nasjonal fagdag i regi av NOROD, NORODs utdanningsprogram I og II samt omfattende internundervisning. Samlet sett gir rapportene et godt bilde av aktiviteten ved donorsykehusene og transplantasjonsvirksomheten. 27 av de 28 donorsykehusene rapporterer at de har godkjent bruk av prosedyren cDCD, men kun 15 av disse har så langt (gjelder ikke kun 2024) gjennomført prosedyren.

Referanser

Beslutningsforum for nye metoder (30.08.2021). [Organdonasjon med bruk av normoterm regional perfusjon - Nye metoder](#)

Helse- og omsorgsdepartementet (2015). [Lov om donasjon og transplantasjon av organ, celler og vev \(transplantasjonslova\) - Lovdata](#)

Helse- og omsorgsdepartementet (2015). [Forskrift om kvalitet og sikkerhet for humane organer beregnet for transplantasjon \(forskrift om humane organer til transplantasjon\) - Lovdata](#)

Helse- og omsorgsdepartementet (2024). [Oppdragsdokument 2024 Helse Sør-Øst RHF \(PDF\)](#)

Helsedirektoratet (2022). [Rundskriv om donasjon av organer, celler og vev fra død donor - Helsedirektoratet](#)

Ilse Duus Weinreich et. al. (2023). "Scandiatransplant Exchange Program (STEP): Development and Results from an International Kidney Exchange Program."

[Scandiatransplant Exchange Program \(STEP\): Development and Results From an International Kidney Exchange Program - PubMed](#)

Norsk barnelegeforening (2024): [Rapport fra arbeidsgruppen «Organdonasjon hos spedbarn i Norge» \(PDF\)](#)

Oslo universitetssykehus HF, Avdeling for organdonasjon (hjemmeside, 25.06.2025). [Slik tar vi vare på pårørende ved organdonasjon - Oslo universitetssykehus HF \(oslo-universitetssykehus.no\)](#)

Oslo universitetssykehus HF og NOROD (2023, 2025). Protokoll for organdonasjon. [NOROD – Norsk ressursgruppe for organdonasjon](#)

Oslo universitetssykehus HF, Rikshospitalet. "Aktivitetstall 1. januar til 31. desember 2024." [Organdonasjon og transplantasjon \(PDF\)](#)

Oslo universitetssykehus HF, Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon, Årsrapport 2024. [Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon \(nasjonaltjenester.no\)](#)

Scandiatransplant (hjemmeside, 27. juni 2025). [About Scandiatransplant | Scandiatransplant | Scandi](#)

Statens helsetilsyn (2025). [Rapport - tilsyn med organdonasjon og organtransplantasjon 2024 | Helsetilsynet](#)

Statens helsetilsyn (2025). [Rapport etter tilsyn med St. Olavs hospital HF - håndtering av celler og vev samt aktivitet knyttet til organdonasjon 2024 | Helsetilsynet](#)

Statens helsetilsyn (2025). [Rapport etter tilsyn med Sykehuset Vestfold HF - håndtering av blod, blodkomponenter, celler, vev og organer 2024 | Helsetilsynet](#)

Statens helsetilsyn (2025). [Rapport etter tilsyn med håndtering av blod, blodkomponenter, celler, vev og organer 2025 | Helsetilsynet](#)

Statens helsetilsyn (2025). [Rapport etter tilsyn med Helse Stavanger HF - håndtering av blod, celler, vev og organer 2024 | Helsetilsynet](#)

Statens helsetilsyn (2025). [Rapport etter tilsyn med Helse Nord-Trøndelag HF - håndtering av blod, blodkomponenter, celler, vev og organer 2025 | Helsetilsynet](#)

Årsrapporter for 2024 fra 28 donorsykehus.

